

L'Andorra dels paisatges

Fotografies: Govern d'Andorra, Comú de Canillo, Comú de Sant Julia de Lòria, Andorra Turisme.

Disseny i producció: **lavola**

Organitza:

Govern d'Andorra

CENTRE

**ANDORRA
SOSTENIBLE**

Patrocina:

 MORABANC

index

Què s'entén per
paisatge?

Les unitats de **paisatge** d'Andorra

Els valors del **paisatge**

El catàleg dels **paisatges** d'Andorra

I què opina la població sobre els
paisatges d'Andorra

Els valors dels nostres **paisatges**

Com canvien aquests **paisatges?**

Uns **paisatges** amb potencial
turístic

Com podem mantenir i
millorar els **paisatges?**

Les polítiques del
paisatge

Què s'entén per paisatge?

paisatge

Aspecte, vista, d'un paratge natural. Aspecte i característiques particulars d'una regió determinada segons les seves característiques formals, siguin físiques, biogeogràfiques o antròpiques.

Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans

Una part del territori tal com la percep la població, el caràcter de la qual resulta de l'acció de factors naturals i/o humans i de les seves interrelacions.

Conveni europeu del paisatge
Florència, 20/10/2000

formen part del paisatge:

- Els elements **abiòtics**, és a dir, sense vida: relleu, clima, aigua
- Els elements **biòtics**, és a dir, dotats de vida: sòl, fauna i vegetació
- Els elements **antròpics**, és a dir, derivats de l'acció humana

vivim en els paisatges

Els paisatges ens envolten constantment. Alguns són de gran bellesa o valor, d'altres, no tant.

La bellesa i l'harmonia que componen els diferents elements d'un paisatge són factor de benestar.

Les unitats de paisatge d'Andorra

unitats de paisatge

*Porcions de la superfície terrestre
que, a una escala determinada,
presenten un estructura sistèmica
amb uns elements i unes energies
dominants que la distingeixen
i la delimiten*

M. de Bolòs, 2004

El mapa de les unitats del
paisatge d'Andorra és un
instrument per localitzar i
delimitar les diferents
unitats identificades.

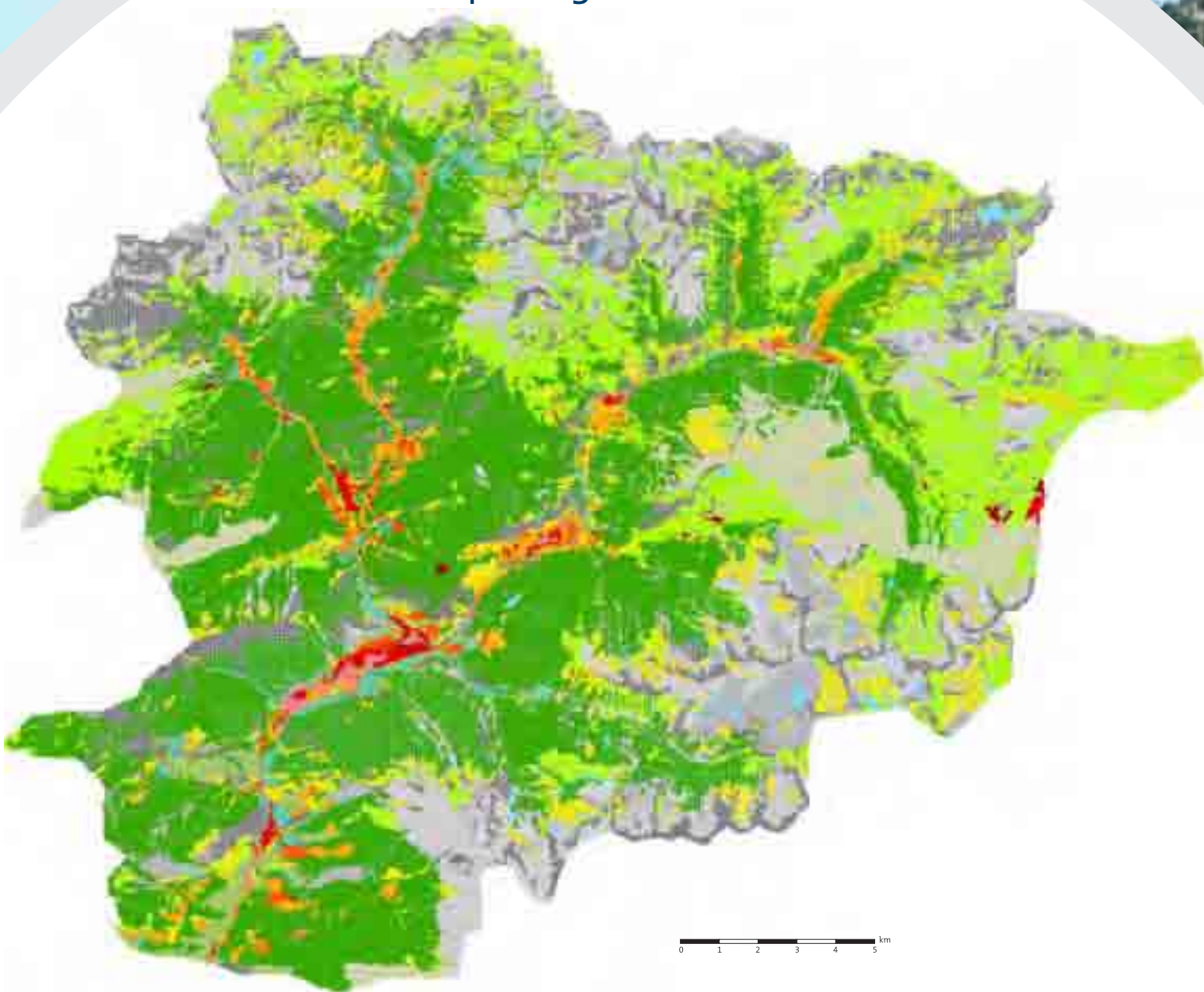
La classificació de les unitats es
basa en l'estructura i la dinàmica
dels elements del paisatge, és a dir,
els elements abiòtics, els biòtics i
els antròpics.

Un altre factor per determinar les
unitats del paisatge són les energies
que el transformen, que poden tenir
orígens naturals -la pluja, el sol...-
o ser degudes a l'acció humana.

Mapa
de les
unitats

Índex

Mapa de les unitats de paisatge d'Andorra

Paisatges de dominància abiòtica

- Roca compacta en pendent acusat
- Roca compacta en pendent acusat amb presència de bosc
- Roca compacta en pendent acusat amb presència de matollar i prat
- Roca compacta en disposició horitzontal o poc pendent
- Roca compacta en disposició horitzontal o poc pendent amb presència de bosc
- Roca compacta en disposició horitzontal o poc pendent amb presència de matollar i prat
- Roca solta
- Roca solta amb presència de bosc
- Roca solta amb presència de matollar i prat
- Àrea amb presència d'aigua dolça

Paisatges de dominància biòtica

- Bosc de coníferes
- Bosc de coníferes amb presència de caducifolis
- Bosc de coníferes amb aflorament rocós
- Bosc mixt
- Bosc mixt amb aflorament rocós
- Bosc de caràcter mediterrani
- Matollar
- Matollar amb aflorament rocós
- Prat o herbei
- Prat o herbei amb aflorament rocós

Paisatges de dominància antròpica

- Nucli urbà compacte
- Poblament disseminat i/o urbanitzacions
- Complex de serveis
- Infraestructures, erms temporals d'origen antròpic

Paisatges de dominàncies mixtes

- Conreus o prats de fons de vall
- Àrees molt modificades per a la pràctica de l'esquí

Els valors del paisatge

Els valors d'un paisatge es defineixen com la qualitat o el conjunt de qualitats que fan que sigui preuat. Quan en un paisatge es donen diversos tipus de valors, n'augmenta la qualitat global.

Els principals tipus de valors del paisatge són:

valors naturals i ecològics

Fan referència a la qualitat del medi natural.

valors històrics

Corresponen a les petges més rellevants que l'ésser humà ha deixat en el paisatge al llarg de la història: masos o bordes, molins, restes arqueològiques, murs de pedra seca o barraques...

valors estètics

Fan referència a la capacitat que té un paisatge per transmetre un sentiment de bellesa, un significat i una apreciació cultural. Tenen a veure amb els colors, la forma, la textura...

valors simbòlics i identitaris

Corresponen a la vinculació que un determinat col·lectiu sent amb un paisatge, com la pertinença o la identificació.

valors productius

Fan referència a la capacitat d'un paisatge per proporcionar beneficis econòmics i convertir els seus elements en recursos: agrícoles i ramaders, forestals, cinegètics, turístics, miners...

valors socials

Tenen a veure amb l'ús del paisatge que fan les persones: itineraris, lleure, miradors, conservació, esport...

valors religiosos i espirituals

Corresponen a elements del paisatge que es relacionen amb pràctiques i creences religioses i espirituals: àrees de dòlmens, sepulcres, indrets o recorreguts vinculats a les processons, pelegrinatges o aplecs de caràcter religiós...

El catàleg dels paisatges d'Andorra

I què opina la població sobre els paisatges d'Andorra?

catàleg de paisatge

Documents que determinen la tipologia dels paisatges, n'identifiquen els valors i estat de conservació i proposen els objectius de qualitat a assolir.

El Departament de Medi Ambient ha encarregat al Servei de Gestió i Evolució del Paisatge de la Universitat de Barcelona l'elaboració del catàleg dels paisatges d'Andorra.

Per fer el catàleg s'han considerat les recomanacions dels experts, els resultats d'una enquesta realitzada a la població i els comentaris dels integrants de diversos grups de discussió organitzats.

El catàleg dels paisatges d'Andorra consta de:

- **Mapa de les unitats de paisatge d'Andorra**
- **Mapa dels valors dels paisatges d'Andorra**
- **Mapa de prognosi del paisatge d'Andorra**
- **Mapa de potencialitat turística del paisatge d'Andorra**

El 2008, en col·laboració amb el Centre de Recerca Sociològica, el Govern d'Andorra va convidar el conjunt de la població a participar en una enquesta via web per conèixer la seva opinió sobre el paisatge d'Andorra i també es van organitzar quatre grups de discussió sobre aquest tema. Es van rebre 883 aportacions, i les principals conclusions que se n'extreuen són:

- Hi ha una clara preferència pels paisatges humanitzats però amb un caire rural i tradicional, situats en un entorn natural proper.
- Es dóna importància a determinats avantatges que ofereix el creixement urbanístic -serveis relacionats amb sanitat, educació, activitats culturals, oci, lleure- situat en un entorn natural.
- Es considera que els paisatges urbans mereixen una transformació i millora, i la construcció es percep com l'amenaça més important per al paisatge andorrà.
- L'entorn natural es valora com l'element més definidor d'Andorra i de gran qualitat, seguit del patrimoni cultural i històric, les pistes d'esquí, el turisme i l'oferta d'altres activitats d'oci.
- Caldria desenvolupar altres potencialitats diferents del turisme d'esquí, ja que aquest està molt estès al territori andorrà. Cal, doncs, diversificar l'oferta turística.

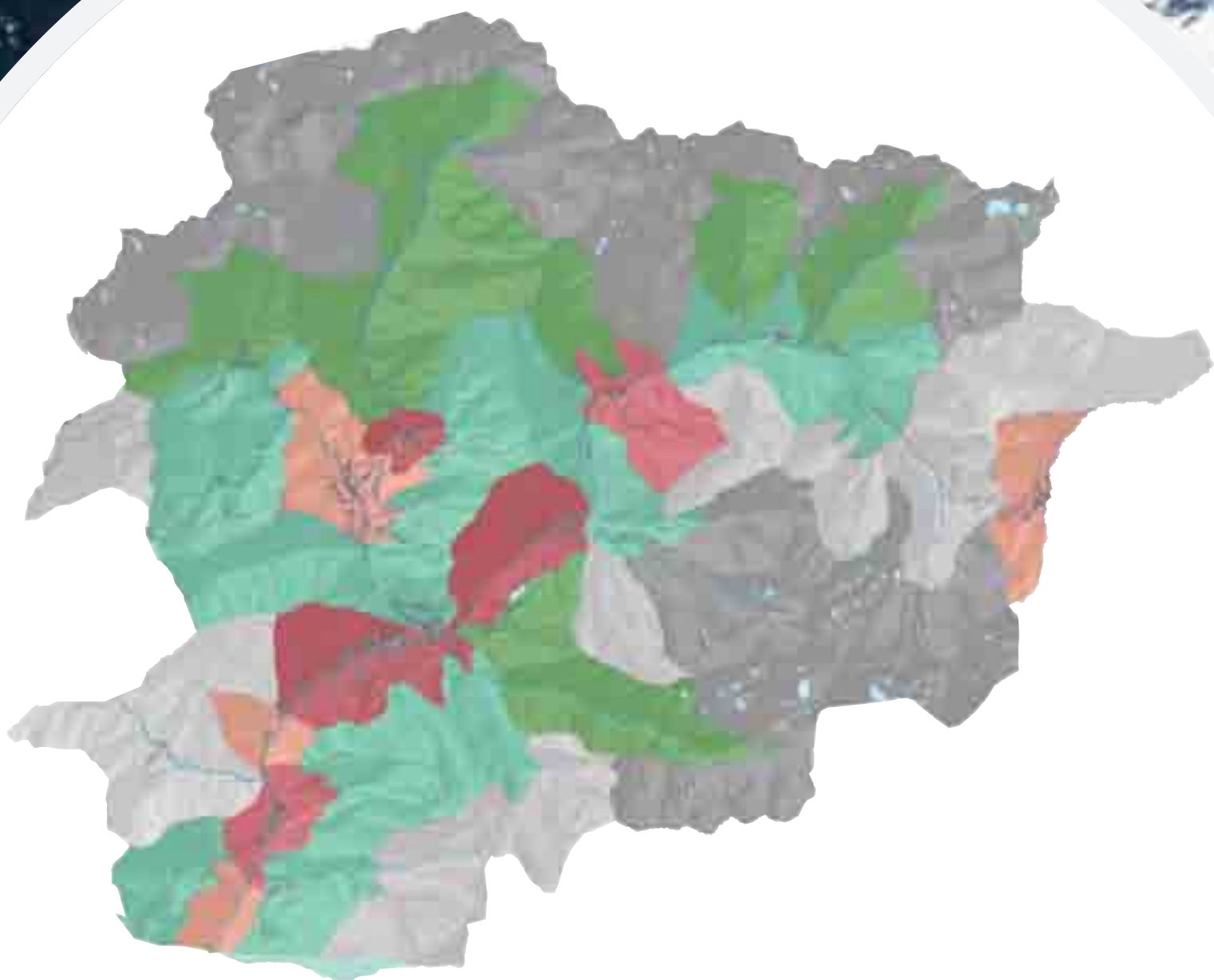
Els valors dels nostres paisatges

Els paisatges amb valors naturals d'alta muntanya, que ocupen gairebé la meitat del territori, i els paisatges amb valors naturals i rurals, que ocupen el 40% del territori, tenen un valor entre alt i rellevant.

La resta correspon a paisatges urbans (12,5%), dels quals dos terços no arriben a tenir un valor alt.

D'aquest mapa es desprèn una gran importància dels paisatges naturals, on destaca el paper dels patrimonis natural i cultural, tant material com immaterial, que contribueixen a revaluar algunes àrees.

Mapa dels valors dels paisatges d'Andorra

0 1 2 3 4 5 km

Àmbit natural d'alta muntanya

Àmbit natural i rural

Àmbit urbà

Valor base

Valor alt

Valor rellevant

Com canvien aquests paisatges?

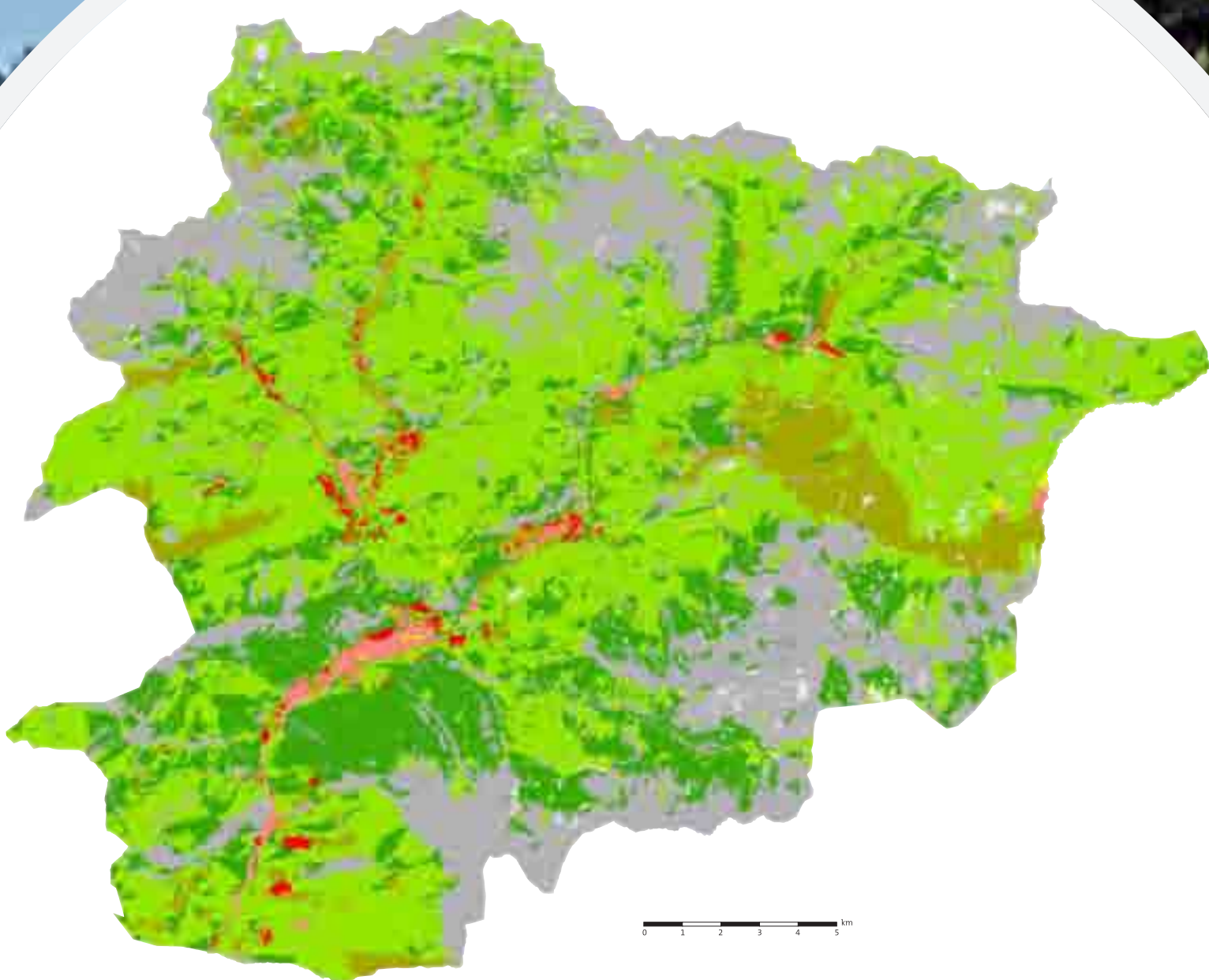
Els paisatges andorrans presenten un elevat índex d'estabilitat que coincideix amb les zones naturals, amb possibilitat de progressió en algunes zones de prats de pastura o boscos esclarissats.

Les zones de dominància antròpica tenen dinàmiques de creixement i progressió en alguns casos -com ara en poblaments disseminats- i d'estabilitat en altres -com és el cas de nuclis urbans compactes.

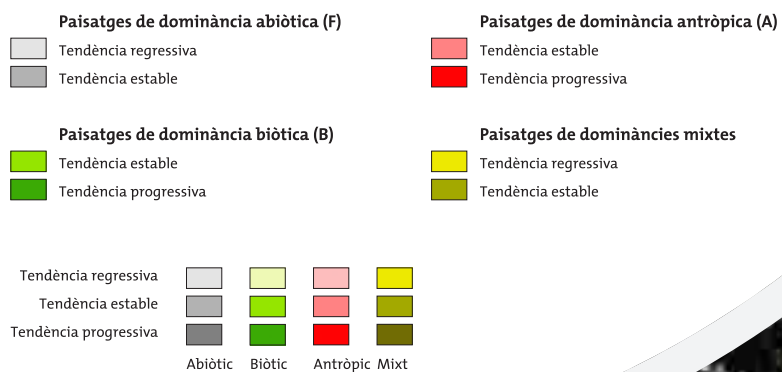
Només es troben en regressió les unitats de domini d'aigua dolça per sobre dels 1.800 m i els erms temporals d'origen antròpic.

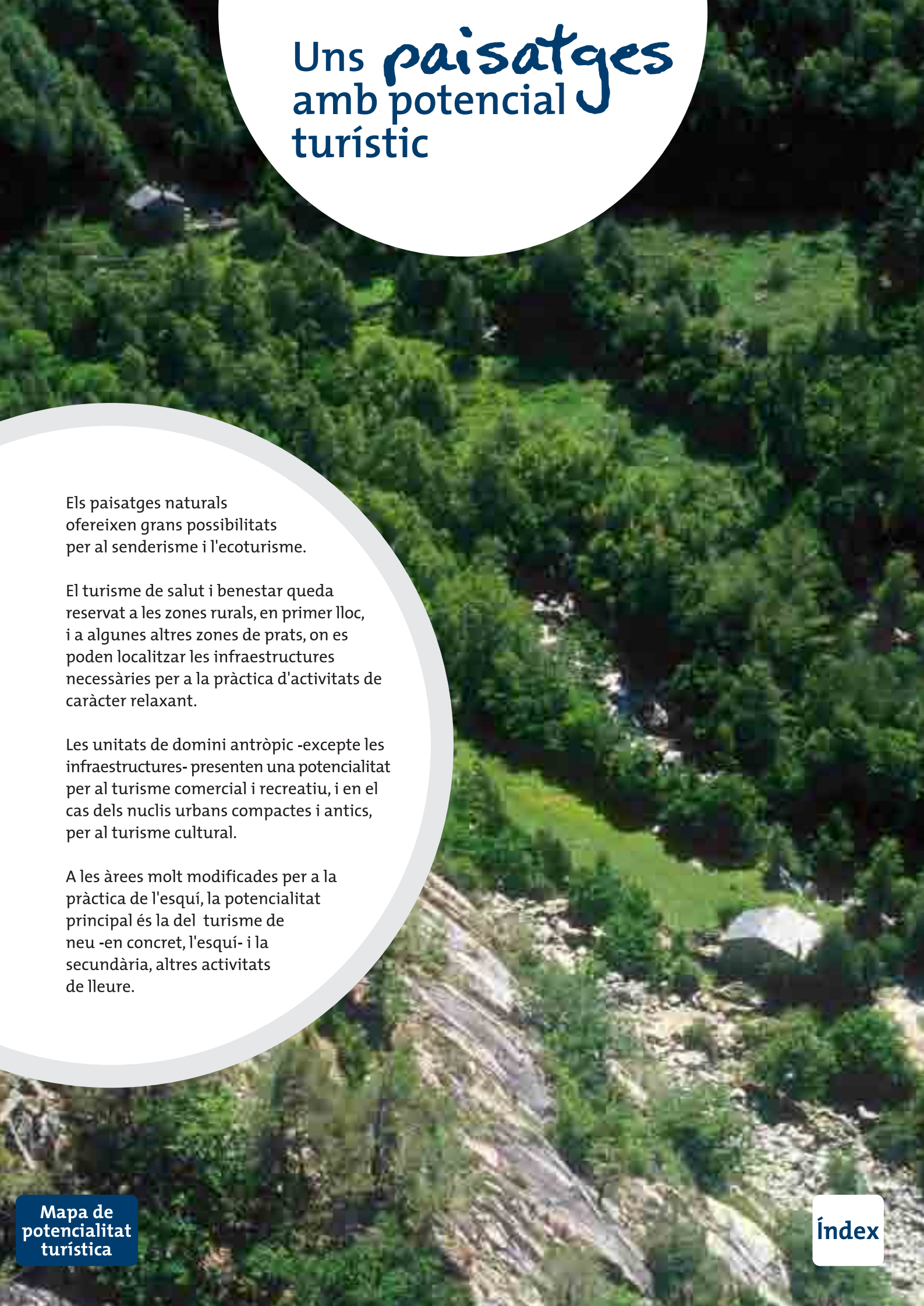
És important mantenir les actuals àrees rurals, atès que impedeixen la possible homogeneïtat del paisatge, una homogeneïtat que s'accentua amb la tendència al creixement de les zones urbanes i de les àrees ocupades per vegetació.

Mapa de prognosi del paisatge d'Andorra

0 1 2 3 4 5 km

Uns paisatges amb potencial turístic

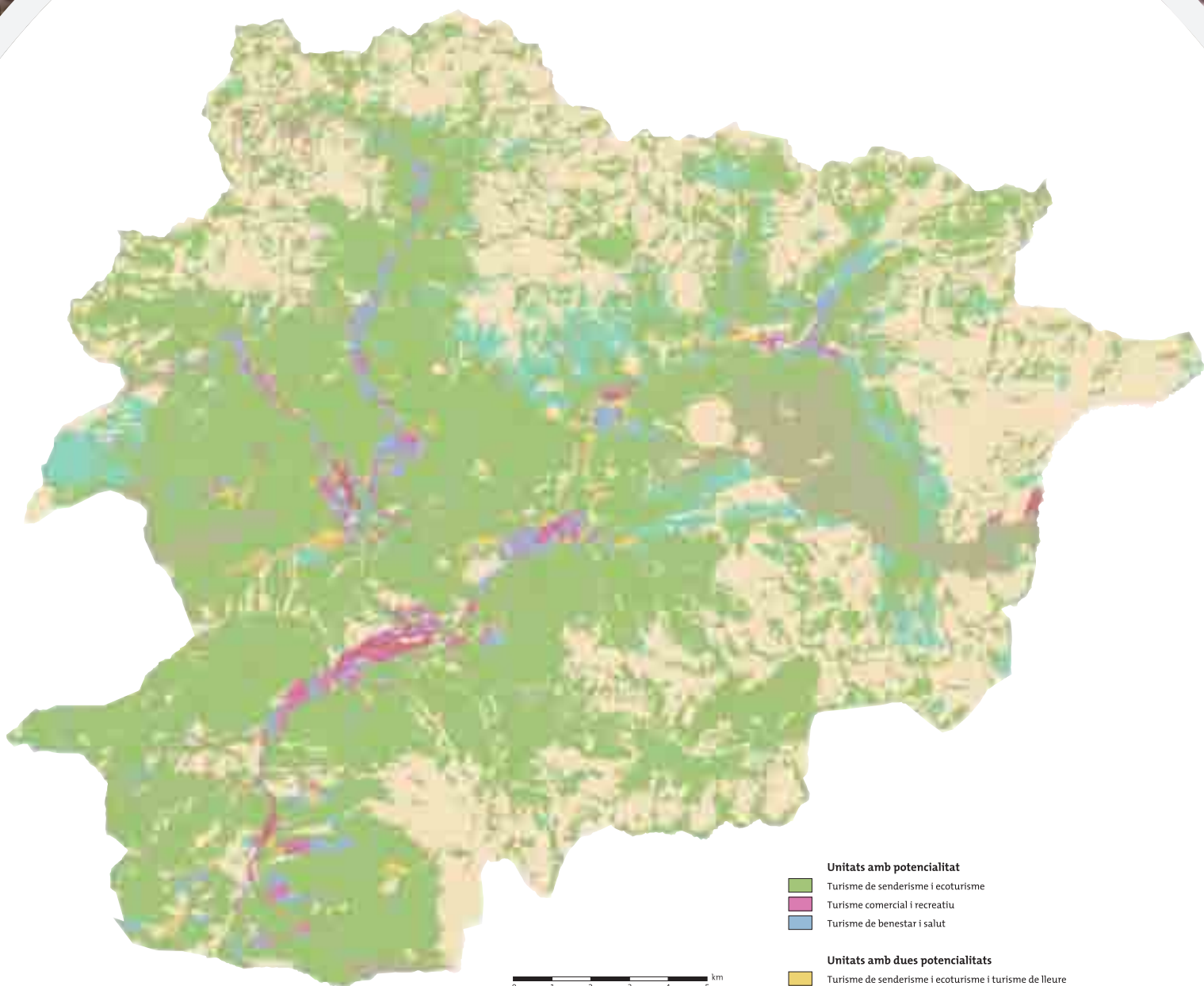
Els paisatges naturals ofereixen grans possibilitats per al senderisme i l'ecoturisme.

El turisme de salut i benestar queda reservat a les zones rurals, en primer lloc, i a algunes altres zones de prats, on es poden localitzar les infraestructures necessàries per a la pràctica d'activitats de caràcter relaxant.

Les unitats de domini antròpic -excepte les infraestructures- presenten una potencialitat per al turisme comercial i recreatiu, i en el cas dels nuclis urbans compactes i antics, per al turisme cultural.

A les àrees molt modificades per a la pràctica de l'esquí, la potencialitat principal és la del turisme de neu -en concret, l'esquí- i la secundària, altres activitats de lleure.

Mapa de potencialitat turística del paisatge d'Andorra

Com podem mantenir i millorar els paisatges?

el paisatge natural

- Mantenir els cursos d'aigua com a hàbitats naturals per a la flora i la fauna
- Respectar els patamolls, els estanys i els llacs, i mantenir els prats alpins
- Mantenir la biodiversitat
- Preservar la flora i fauna pròpies de muntanya
- Facilitar l'accés respectuós als espais naturals
- Donar a conèixer el patrimoni natural andorrà

el paisatge rural

- Potenciar cultius tradicionals adequats a les zones altes
 - Potenciar denominacions alimentàries d'origen i d'agricultura biològica
- Instaurar cultius de plantes aromàtiques i medicinals
- Mantenir la ramaderia pròpia d'alta muntanya pirinenca
- Recuperar els camins ramaders
- Mantenir els elements antròpics propis del món rural
 - Promoure que es valori el paisatge rural

el paisatge urbà

- Avançar en una proposta urbanística sostenible
- Evitar la continuïtat entre els nuclis urbans
- Regular les volumetries i alçades de les construccions per harmonitzar-les
- Mantenir l'estètica rural dels nuclis tradicionals
- Integrar àrees verdes
- Considerar el creixement en alçada d'edificis singulars
- Millorar el paisatge interior urbà
- Innovar en sistemes de transport col·lectiu
- Facilitar la lectura del paisatge urbà

turisme i paisatge

Un repte per al país és millorar i ampliar qualitativament l'oferta turística lligada al paisatge i considerar l'Andorra de les quatre estacions.

Per a això, cal tenir en compte i potenciar els diversos turismes: el de neu, el de lleure i aventura, el de senderisme i ecoturisme, el cultural, el comercial i recreatiu urbà, i el de benestar i promoció de la salut.

Les polítiques del paisatge

en l'àmbit d'andorra

El Govern d'Andorra va aprovar el desembre del 2011 la ratificació del Conveni europeu del paisatge, com a mesura per preservar, gestionar i protegir el paisatge natural del Principat. S'aplica a tot el territori i cobreix els espais naturals, rurals, urbans i de la perifèria urbana, tant a paisatges remarcables com a paisatges ordinaris.

Els països com Andorra, que signen el conveni, es comprometen a aplicar, entre d'altres, mesures de:

- Sensibilització, formació i educació
- Identificació, anàlisi, classificació i seguiment dels paisatges
- Foment de la qualitat paisatgística amb participació pública
- Aplicació de polítiques de paisatge

A més, des del juny del 2011 Andorra compta amb l'Estratègia nacional del paisatge que té 7 objectius de qualitat paisatgística. Entre el 2012 i el 2015 es duran a terme 21 accions (aprovades el febrer de 2012) per aconseguir aquests objectius.

en l'àmbit europeu

El Conveni europeu del paisatge signat a Florència el 20 d'octubre del 2000 entre altres consideracions reflecteix la importància dels paisatges en els àmbits cultural, ecològic, mediambiental i social, i el fet que constitueix un recurs favorable per a l'activitat econòmica.

Per això aquest conveni s'ha creat com un instrument que pretén que el paisatge esdevingui una preocupació política real i que es creïn mecanismes de participació pública.